

Steklena menažerija v koreografskem jeziku

Premiera *V Stari elektrarni bo nocoj plesna premiera Williamsove drame, ki je doživela svetovno premiero leta 1945 na Broadwayu*

Matija Ferlin se je v svoji novi predstavi *Staging a Play: Steklena menažerija* z dramaturgom Goranom Ferčecem in skupino štirih plesalcev spopadel s skoraj nemogočo nalogo. Skozi telo namreč poskuša na novo iznajti gledališkokost.

JELKA ŠUTEJ ADAMIČ

S koreografom in režiserjem Ferlinom ter dramaturgom Ferčecem smo se zato pogovarjali o »govorici«^{telesa}. Pripravili so predstavo na podlagi znane Williamsove drame, vendar pisateljevega teksta ne bo slišati, mogoče ga bo le videti. Ferlin je dobil idejo za predstavo na gledaliških vajah, ko je razmišljal o branju in pripovedovanju besedila. Spraševal se je, ali moramo pri delu z dramskim besedilom zapisano besedo vedno postaviti na oder kot izgovorjeno besedo ali lahko telo najde neki drugačen, notranji aparat, s katerim artikulira govorno besedo.

Kakšen je torej odgovor?

Ferlin: Mislim, da nam je uspelo. Plesalec, denimo, 'pove' stavek: 'Tom, nehaj kaditi.' Plesalec bere stavek drugače od gledalca. Gledalcem ne ponujamo veliko opisnega, jim ne pomagamo. Gibi sicer mestoma so prepoznavni, a dialog je vseskozi izvzet.

Ferčec: Zanimivo je vprašanje, zakaj je gib sekundaren. Gledališče danes gledamo samo skozi idejo verbalnosti, v smislu: jezik je enako znak in informacija in to je vse. Mislim, da gibanje ni ali ne bi smelo biti sekundarno, je na isti ravni kot jezik. V tej predstavi se ukvarjamo prav s tem problemom.

Williamsov tekst je dolg dobrih osemdeset strani in od tega je 26 strani didaskalij, torej uprizoritvenih predlogov, kar pome-

ni, da se je zdelo gibanje zelo pomembno že samemu avtorju. Tudi zato je ta drama idealna osnova za uprizorjanje brez teksta.

Plesalci bodo govorili s telesom?

Ferčec: Beseda govoriti ni primerna, raje rečemo, da s telesom vzpostavljajo neki nov scenski kod, kar ni nujno govorjenje, bolj oblika komunikacije. Plesalci ne sporočajo, ampak prek novega koda vzpostavljajo referenco na dramski tekst *Steklena menažerija*.

Ferlin: To ni predstava, pri kateri bi moral gledalec vseskozi vedeti, kaj sporočajo plesalci. Z novim kodom omogočamo nove oblike razumevanja.

Ferčec: Williamsov tekst uporabljamo kot nekakšno glasbeno partituro, le da je ne beremo na glas, temveč smo jo samo prenesli v gibalni jezik.

Ali za gledalca ni nujno poznavanje teksta?

Ferčec: Ne, vendar je dobro, če ga pozna, saj mu bosta tako narativna struktura teksta in dogajanje na odru jasnejša. Drama se pri nas ne dogaja v tekstu ali zgodbi, ampak na sceni, v prenašanju dramskega v plesno. Tu je drama.

Ferlin: Drama ne izhaja iz teksta, veliko močnejša je tista, ki prihaja iz procesa dela. Tekst, ki je precej kompleksen in slojevit, predstavljamo brez govornega aparata. Tudi zato je naslov predstave *Uprizarjanje Steklena menažerije*.

Kako so potekale vaje?

Ste med branjem teksta iskali gibe, korake ...?

Ferlin: Prvi teden smo preživeli v istrskem Sv. Vincentu, kjer je rezidenca mednarodnega plesnega centra. Ves teden smo imeli klasične gledališke vaje, za mizo smo brali različne prevode *Steklene menažerije* in se pogovarjali o delu. Delo smo razčlenjevali in ga razdelili ter poiskali določena orodja, ki so nam pomagala pri nadaljnjem procesu iskanja telesnega jezika.

Kako so se odzivali plesalci?

Ferlin: Plesalci si – za razliko od igralcev – težje zapomnijo tekst. To je bil dualni proces. Po eni strani se je tekst odvijal v njihovi glavi, po drugi strani pa so z gibom izražali abstraktne formalnosti. Zanimivo je bilo, da se je, če so pozabili besedilo, ustavil tudi njihov gib.

Ferčec: Vsak posamezen plesalec ima svoj avtentični kod, register, znotraj katerega se giblje. Imeli so dovolj svobode, da so razvili svoj koreografski jezik, tako da niso uniformirani, izenačeni. Zato so na gledališkem listu tudi podpisani kot koreografi.

Pogosto delata v tandemu.

Ferčec: Ideja 'one man banda' je zastarela, v gledališču je pomembno kolektivno delo. Kolektivnost je nekakšna varna mreža, ki omogoča ustvarjalcem širšo obravnavo snovi.

Ferlin: Ideja za projekt je običajno moja, vendar je osamljena, če je ne morem deliti z dramaturgom in nastopajočimi. Dobro sodelovanje je pomembno.

Ferčec: Do zdaj sva sodelovala že štirikrat, vendar je bilo vsako sodelovanje drugačno, čeprav je šlo vedno za ples. Matijo zanima nova izvedbenost, kar veseli tudi mene.

Je koreograf v plesu isto kot režiser v gledališču?

Ferlin: Ne. Sam sem predvsem koreograf, ker sprejemam koreografijo kot metodo razmišljanja o določeni snovi, v tem primeru tekstu. Tudi ko sem za kamero ali fotografskim aparatom, koreografiram trenutek časa, prostora, zame je to res predvsem metoda dela, ki ni strogo vezana na telo ali ples, ampak na sam proces. Pri tej predstavi sem tudi režiser, a to je bolj formalnost.

Ferčec: Matijevo delo bi težko natančno opisali, ker je nekje vmes. To ni samo koreografski način gledanja, ampak tudi scenško razmišljanje, kar že vključuje neko dramaturgijo. Njegova vloga je nekje med koreografom in režiserjem ter obratno.

Anja Bornšek (z leve), Maja Delak, Loup Abramovici in Žigan Krajnčan v predstavi *Steklena menažerija* FOTO NADA ŽGANK

Matija Ferlin (levo)
in Goran Ferčec
FOTO ALEŠ ČERNIVEC